

**DELEGATURA
UOKiK W KATOWICACH**

Katowice, 02.07.2007r.

RKT-411-34/06/MK

DECYZJA Nr RKT- 20/2007

I. Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 ze zmian. Dz.U. z 2006r. Nr 157, poz. 1119, Dz.U. Nr 170, poz. 1217, Dz.U. Nr 249, poz. 1834) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zmian.), w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331) po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu przeciwko:

Renacie B. prowadzącej działalność gospodarczą zgodnie z wpisem do ewidencji działalności gospodarczej o nr ewid. 6620 z dnia 16.05.2003r. Miasta Chorzów, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej ul. Pułaskiego 11 w Chorzowie,

Arturowi B. prowadzącemu działalność gospodarczą zgodnie z wpisem do ewidencji działalności gospodarczej o nr ewid. 22111 z dnia 02.06.2003r. Miasta Chorzów, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej ul. Pułaskiego 11 w Chorzowie,

prowadzącym działalność gospodarczą jako wspólnicy spółki cywilnej pod nazwą Zakład Usług Pogrzebowych s.c. z siedzibą w Chorzowie (zwany dalej również ZUP s.c. lub Zakładem),

a także

Stefanowi B. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Usługi Pogrzebowe, zgodnie z wpisem do ewidencji działalności gospodarczej o nr ewid.127 z dnia 29.04.2005r. Miasta Świętochłowice, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej ul. Pułaskiego 11 w Chorzowie, -działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się** za praktykę ograniczającą konkurencję zawarcie przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. porozumienia naruszającego konkurencję na rynku świadczenia usług prosekcyjnych dla Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie - Szpital w Chorzowie przy ul. Strzelców Bytomskich 11, polegającego na pobieraniu przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. od rodzin i innych osób zlecających organizację pochówku osób zmarłych w ww. Szpitalu, opłat za przechowywanie zwłok przez okres do dwóch dób od czasu zgonu oraz ich mycie i ubieranie, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 ww. ustawy i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

2. Na podstawie art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się** za praktykę ograniczającą konkurencję zawarcie przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. porozumienia ograniczającego dostęp do rynku świadczenia usług pogrzebowych w Chorzowie, polegającego na różnicowaniu warunków umów świadczenia usług prosekcyjnych, poprzez pobieranie przez Stefana B. od rodzin i innych osób zlecających organizację pochówku osób zmarłych w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej

Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie - Szpital w Chorzowie przy ul. Strzelców Bytomskich 11, opłat za wykonanie usługi prosekcyjnej w przypadku gdy ZUP s.c. nie wykonywał usługi pogrzebowej oraz na nie pobieraniu przez ZUP s.c powyższych opłat w przypadku wykonywania przez Zakład usługi pogrzebowej, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdza się** zaniechanie jej stosowania z dniem 02.03.2005r.

3. Na podstawie art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się**:

a) solidarnie na Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. **karę pieniężną** w wysokości 11.600 PLN (słownie: jedenaście tysięcy sześćset złotych) płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ww. ustawy, w zakresie opisanym w punkcie I.1 i 2 sentencji niniejszej decyzji,

b) na Stefana B. **karę pieniężną** w wysokości 1.000 PLN (słownie: tysiąc złotych) płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ww. ustawy, w zakresie opisanym w punkcie I.1 i 2 sentencji niniejszej decyzji.

4. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów postanawia się **obciążyć** Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. **kosztami** postępowania w tej sprawie w wysokości:

a) solidarnie Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c., w wysokości 205 PLN (słownie: dwieście pięć złotych)

b) Stefana B. w wysokości 103 PLN (słownie: sto trzy złote),
oraz **zobowiązuje się** powyższych przedsiębiorców do ich zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zostało przeprowadzone postępowanie wyjaśniające (sygn. akt RKT-400-26/04/MK) w sprawie wstępnego ustalenia czy pobieranie od rodzin i innych osób zlecających pochówki zwłok osób zmarłych na terenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej - Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie, Szpital Miejski w Chorzowie ul. Strzelców Bytomskich 11, których zwłoki są przechowywane w prosektorium należącym do tego Szpitala, dzierżawionym przez Renatę B. i Artura B.– ZUP s.c., opłat za wykonanie usługi prosekcyjnej tj. opłat za przechowywanie zwłok przez okres do trzech dób od czasu zgonu oraz ich przygotowanie do pochówku tj. mycie, golenie, zabezpieczenie przed wyciekami i ubieranie (zwane dalej usługami prosekcyjnymi), w przypadku gdy przedsiębiorcy ci nie są wykonawcami tzw. kompleksowej usługi pogrzebowej, stanowi praktykę ograniczającą konkurencję o jakiej mowa w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwana dalej również ustawą antymonopolową).

Ponieważ przeprowadzone postępowanie wyjaśniające dało podstawy do przypuszczenia, iż w niniejszej sprawie mogło nastąpić naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej, postanowieniem nr 1 z dnia 22.12.2004r. w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej również organem antymonopolowym) zostało wszczęte z urzędu postępowanie antymonopolowe:

1. W związku z podejrzeniem nadużywania przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. pozycji dominującej na rynku usług prosektoryjnych świadczonych na terenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej - Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie ul. Strzelców Bytomskich 11, poprzez podział rynku świadczenia usług prosektoryjnych na terenie tego szpitala pod względem podmiotowym polegający na:

- nie pobieraniu od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w ww. szpitalu, opłat za wykonanie usługi prosektoryjnej, w przypadku gdy Renata B. oraz Artur B. – ZUP s.c., wykonują również usługę pogrzebową względem zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu,
- pobieraniu od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w ww. szpitalu, opłat za wykonanie usługi prosektoryjnej, w przypadku gdy Renata B. oraz Artur B. – ZUP s.c., nie wykonują usługi pogrzebowej względem zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu, co stanowi praktykę ograniczającą konkurencję o jakiej mowa w art. 8 ust. 2 pkt 8 w/w ustawy.

2. W związku z podejrzeniem nadużywania przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. pozycji dominującej na rynku usług prosektoryjnych świadczonych na terenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie ul. Strzelców Bytomskich 11, poprzez nie pobieranie od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu opłaty za wykonanie usługi prosektoryjnej, w przypadku gdy rodzina zmarłego zleci tym przedsiębiorcom również wykonanie usługi pogrzebowej, co stanowi praktykę ograniczającą konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy, polegającą na bezpośrednim narzucaniu nieuczciwych cen za świadczone usługi.

Postanowieniem nr 2 z dnia 04.01.2005r. (karta nr 8) zaliczono w poczet dowodów niniejszego postępowania, materiały i informacje zebrane w ww. postępowaniu wyjaśniającym, o czym zawiadomiono strony pismem z tego samego dnia.

Ponieważ w toku trwania tego postępowania ujawniły się nowe okoliczności wskazujące na naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej, postanowieniem nr 5 z dnia 25.09.2006r. sprostowanym postanowieniem nr 7 z dnia 04.10.2006r. niniejsze postępowanie zostało poszerzone o zarzut:

3. Zawarcia przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. porozumienia ograniczającego konkurencję na rynku świadczenia usług pogrzebowych na terenie Gminy Chorzów polegającego na:

- nie pobieraniu przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie - Szpital w Chorzowie przy ul. Strzelców Bytomskich 11, opłat za wykonanie usługi prosektoryjnej, w przypadku gdy Renata B. i Artur B. – ZUP s.c. wykonują również usługę pogrzebową,
- pobieraniu przez Stefana B. od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w ww. Szpitalu opłat za wykonanie usługi prosektoryjnej w przypadku gdy Renata B. oraz Artur B. – ZUP s.c. nie wykonują usługi pogrzebowej, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy antymonopolowej.

4. Nadużywania przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. pozycji dominującej na rynku świadczenia usług prosektoryjnych dla Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie - Szpital w Chorzowie przy ul. Strzelców Bytomskich 11, poprzez pobieranie od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w ww. Szpitalu, przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. lub przez przedsiębiorcę, którym przedsiębiorcy ci zlecieli wykonanie usługi prosektoryjnej, opłat za wykonanie tej usługi prosektoryjnej, co stanowi naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy antymonopolowej.

Po zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz dokonaniu jego analizy, Prezes Urzędu uznał, iż działania ZUP s.c. oraz Stefana B. (zwany dalej S.B.) polegające na pobieraniu od rodzin

i innych osób zlecających pochówki zwłok osób zmarłych w ww. Szpitalu opłat za tzw. usługi prosektoryjne mogą również stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ponadto organ antymonopolowy uznał za uzasadnioną zmianę brzmienia zarzutu o jakim mowa w punkcie 1 postanowienia nr 5 z dnia 25.09.2006r. Dlatego też postanowieniem nr 8 z dnia 23.05.2007r. dokonano zmiany brzmienia postawionych ZUP s.c. oraz S.B. zarzutów w postanowieniu nr 1 z dnia 22.12.2004r. oraz postanowieniu nr 5 z dnia 25.09.2006r., w sposób o jakim mowa w postanowieniu z dnia 23.05.2007r. oraz sentencji niniejszej decyzji, o czym strony zostały powiadomione pismem z dnia 23.05.2007r.

W toku postępowania ZUP s.c. nie zgodził się z postawionymi w postanowieniu o wszczęciu postępowania zarzutami. W szczególności ZUP s.c. podniósł, iż w każdym z szpitali na terenie Chorzowa pobierane są opłaty za przygotowanie zwłok do pochówku poza bezpłatnym przechowywaniem w chłodni, obmyciem i nakryciem prześcieradłem, skalkulowane bądź w cenie kompleksowej usługi pogrzebowej bądź w opłacie ustalonej indywidualnie z klientem. Podobnie w prosektorium Zakładu jednym z elementów kalkulacji ceny usługi pogrzebowej jest przygotowanie zwłok do pochówku. Dlatego też rodzina zmarłego zawsze uiszcza opłatę za przechowywanie zwłok, opłata ta jest albo elementem usługi pogrzebowej albo jest samą ceną tej usługi. Stąd też w ocenie ZUP s.c. postawione tym przedsiębiorcom zarzuty są nieuzasadnione.

Organ antymonopolowy ustalił co następuje

W dniu 1 kwietnia 2004r. pomiędzy Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Zespołem Szpitali Miejskich w Chorzowie - Szpital w Chorzowie przy ul. Strzelców Bytomskich 11 (zwany dalej Szpitalem), a ZUP s.c. została zawarta umowa najmu Nr 16/2004r. pomieszczeń kostnicy i prosektorium należących do tego Szpitala (karty nr 15 i 16). Zgodnie z § 5 tej umowy ZUP s.c. został zobowiązany m.in. do odbierania z oddziałów wszystkich zwłok osób zmarłych w Szpitalu i przewożenia odpowiednio zabezpieczonych do kostnicy. Ponadto zgodnie z § 8 tej umowy ZUP s.c. nie mógł bez zgody Szpitala powierzyć wykonywania umówionych czynności osobom trzecim, ani też podnajmować kostnicy lub prowadzić działalności innej niż wynikającej z jej przeznaczenia. W piśmie z dnia 27.09.2004r. Zakład wyjaśnił, iż świadczenie usług przechowywania zwłok, ich ubierania oraz przygotowania do pochówku stanowi przedmiot jego działalności, dlatego też usługi te świadczone są odpłatnie.

Jak wynika z wyjaśnień Szpitala (karta nr 57) zgodnie z umową dzierżawy prosektorium oraz Regulaminem porządkowym tego Szpitala obowiązującym od 03.03.2004r. zwłoki osób zmarłych w tym Szpitalu wolno przechowywać w chłodni w zasadzie nie dłużej niż 3 doby. Ponadto przedsiębiorca wynajmujący pomieszczenia prosektorium obowiązany jest m.in. do bezpłatnego przechowywania w chłodni, obmycia i nakrycia prześcieradłem zwłok osób zmarłych w tym szpitalu. W przypadku gdy rodzina zmarłego zleci ZUP s.c. wykonanie usługi ubrania zwłok oraz np. ich golenia czy też makijażu, kwestia odpłatności za wykonanie tych usług pozostaje w kwestii ustalenia pomiędzy rodziną zmarłego a wykonującym te usługi.

W toku tego postępowania ZUP s.c. wyjaśnił, iż w okresie kiedy był dzierżawcą prosektorium należącego do tego Szpitala, w przypadku realizowania przez Zakład usługi pogrzebowej czyli pochówku (tj. przewozu do kościoła, oczekiwania podczas nabożeństwa, konduktu na cmentarz wraz z muzyką z karawanu i opuszczeniem do grobu) dla osoby zmarłej w tym Szpitalu, koszt wykonania usługi prosektoryjnej był w kalkulowany w ogólną cenę usługi pogrzebowej tj. w opłatę 850 zł (karta nr 25 verte).

Na potwierdzenie powyższego organ antymonopolowy wystąpił do ZUP s.c. o przedstawienie :

- a) kopii rachunków i faktur za wykonane usługi prosektoryjne i pogrzebowe w przypadku gdy przedsiębiorcy ci wykonali względem zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu te usługi,
- b) kopii rachunków za wykonane tylko usługi pogrzebowe w przypadku gdy osoba nie zmarła w tym Szpitalu, czyli w przypadku gdy zgon nastąpił w domu, innym szpitalu lub miejscu.

Z przedstawionych przez ZUP s.c. dowodów (karta nr 17 verte oraz karty nr od 27 do 54) wynika, iż w przypadku gdy osoba zmarła w Szpitalu, zwłoki były przechowywane w prosektorium, a Zakład wykonywał pochówek, rodzina zmarłego uiszczala opłatę za wykonaną usługę pogrzebową w wysokości 850 zł, która zdaniem tych przedsiębiorców zawierała również koszt usługi prosektoryjnej np. rachunek nr 386/06/04 (karta nr 27), rachunek nr 395/07/04 (karta nr 32 verte), rachunek nr 414/07/04 (karta nr 43), rachunek nr 427/07/04 (karta nr 49 verte).

Natomiast w przypadku gdy osoba nie zmarła w Szpitalu, a Zakład wykonywał tylko usługę pogrzebową, a nie wykonywał usługi prosektoryjnej, koszt wykonania tej usługi również wynosił 850 zł np. rachunek nr 388/07/04 (karta nr 28), rachunek nr 391/07/04 (karta nr 30), rachunek nr 424/07/04 (karta nr 48), rachunek nr 426/07/04 (karta nr 49). Tym samym ZUP s.c. zarówno w przypadku gdy wykonywał usługę prosektoryjną i pogrzebową jak i wtedy gdy wykonywał tylko usługę pogrzebową pobierał opłatę w wysokości 850 zł. Powyższe oznacza, iż w przypadku gdy ZUP s.c. wykonywał jedynie usługę pogrzebową a nie wykonywał usługi prosektoryjnej, opłata za usługę pogrzebową nie była niższa niż 850 zł, co mogłoby w takim przypadku świadczyć, iż częścią tej ceny za usługę pogrzebową jest opłata za usługę prosektoryjną.

Wobec powyższego ponieważ ZUP s.c. zawsze pobierał opłatę za usługę pogrzebową w wysokości 850 zł tj. zarówno wtedy gdy wykonywał usługę prosektoryjną i pogrzebową oraz gdy wykonywał jedynie usługę pogrzebową, ZUP s.c. w przypadku organizowania pochówku osoby zmarłej w Szpitalu w rzeczywistości nie pobierał opłaty za wykonane usługi prosektoryjne. W takich przypadkach rodziny i inne osoby zlecające ZUP s.c. wykonanie pochówku uiszczaly jedynie 850 zł za usługę pogrzebową, natomiast nie płaciły 270 zł za usługę prosektoryjną.

Jak wyjaśnił ZUP s.c. w piśmie z dnia 27.09.2005r. (karta nr 25) w przypadku kiedy przedsiębiorca ten nie wykonuje usługi pogrzebowej dla osoby zmarłej w tym Szpitalu, nie jest również wykonawcą usługi prosektoryjnej. W takich przypadkach usługi te wykonuje S.B., z którym Zakład zawarł w dniu 02.01.2004r. umowę o wzajemnym świadczeniu usług (karta nr 61). Zgodnie z postanowieniami tej umowy, ZUP s.c. zezwolił S.B. na korzystanie z części pomieszczeń kostnicy i prosektorium w celu przechowywania zwłok, ubierania i przygotowania do pochówku. W zamian za powyższe S.B. zobowiązał się, iż będzie na rzecz Zakładu wykonywał usługi przygotowania zwłok do sekcji i pomocy w ich wykonywaniu, transportu zwłok na terenie szpitala, a także usług ubierania zwłok i przygotowania do pochówku. Dlatego też jak wynika z wyjaśnień ZUP s.c. (karta nr 25), w przypadku gdy rodzina zmarłego w Szpitalu powierza wykonanie usługi pogrzebowej innemu zakładowi pogrzebowemu, usługi prosektoryjne wykonuje na ustne zlecenie ZUP s.c. S.B. (karta nr 158). Wtedy też zgodnie z ww. umową S.B., pobiera za te usługi stosowne opłaty i wystawia rachunek, czego dowodem są przesłane przez niego faktury za wykonane usługi (karty nr 17, nr 62 oraz karty od nr 63 do nr 68). Powyższe oznacza, iż w przypadku gdy rodzina zmarłego w Szpitalu, nie zleca ZUP s.c. wykonania usługi pogrzebowej, usługi prosektoryjne wykonuje na podstawie zawartej umowy z tymi przedsiębiorcami S.B., który pobiera za wykonanie tych usług od rodzin zmarłych stosowne opłaty, czego dowodem są zgromadzone w niniejszym postępowaniu faktury wystawione przez tego przedsiębiorcę.

Jak ustalono również w toku tego postępowania, dzierżawione przez ZUP s.c. prosektorium należące do tego Szpitala, zostało zlikwidowane z dniem 01.03.2005r. Dlatego też umowa najmu nr 16/2004 z dnia 01.04.2004r. tego prosektorium została rozwiązana z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na dzień 28.02.2005r. (karty nr 270 oraz nr 272). Z tym też dniem przestała istnieć szpitalna kaplica i prosektorium. W dniu 16.12.2004r. ZUP s.c. dokonał zakupu budynku wraz z gruntem na terenie Szpitala oraz dokonał adaptacji tego budynku na potrzeby kostnicy i prosektorium, które zaczęło funkcjonować od 01.03.2005r. Tego też dnia została zawarta pomiędzy Szpitalem a ZUP s.c. umowa na usługi prosektoryjne (karty od nr 273 do nr 277). Na podstawie tej umowy zwłoki osób zmarłych w Szpitalu na ul. Strzelców Bytomskich 11, przekazywane są do prosektorium należącego do ZUP s.c. Zgodnie z zapisami § 1 tej umowy, ZUP s.c. jest zobowiązany do odbioru zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu, transportu zwłok do kostnicy Zakładu, ich przechowywania do czasu wydania karty zgonu rodzinie lub osobie upoważnionej do pochówku oraz wydawania zwłok obmytych, ogolonych, okrytych prześcieradłem i przygotowanych

do pochówku (karta nr 270 i nr 273). Zgodnie z § 6 umowy, Szpital za wykonanie ww. usług uiszcza ZUP s.c. opłatę w wysokości 20 zł za jedne zwłoki. Natomiast za przygotowanie i pomoc w wykonaniu sekcji, kwotę 30 zł. Zdaniem Szpitala za wszelkie pozostałe usługi zlecone przez rodzinę zmarłego do wykonania ZUP s.c., rodzina powinna uiszczać stosowne opłaty. Podobne zapisy zawiera aktualnie obowiązujący Regulamin Porządkowy SP ZOZ Szpital w Chorzowie przy ul. Strzelców Bytomskich (karty od nr 278 do nr 292). Zgodnie z zapisami tego regulaminu, firma wynajmująca prosektorium zobowiązana jest do bezpłatnego przechowywania zwłok w chłodni, obmycia i nakrycia prześcieradłem. W przypadku gdy rodzina zmarłego powierzy ZUP s.c. ubieranie zwłok, czynność ta wykonywana jest na jej koszt (karta nr 292). Co prawda obecnie umowa dzierżawy prosektorium już nie obowiązuje jednakże jak wyjaśnił Szpital regulamin ten jest nadal aktualny (karta nr 270).

Jak wynika z wyjaśnień ZUP s.c. (karta nr 213), obecnie w prosektorium należącym do tego Zakładu, w stosunku do zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu wykonywane są usługi w zakresie wynikającym z umowy z dnia 01.03.2005r. Zakład wyjaśnił, iż obecnie w każdym przypadku są pobierane opłaty za usługi prosekcyjne, są one bowiem albo elementem ceny usługi pogrzebowej w przypadku faktur wystawianych przez tych przedsiębiorców wtedy kiedy wykonują oni zarówno usługę prosekcyjną i pogrzebową, albo w przypadku gdy usługę pogrzebową wykonuje inny zakład pogrzebowy, opłaty za usługi prosekcyjne są fakturowane przez S.B. pod nazwą „dodatkowe usługi pośmiertne” (karta nr 302). Opłata za wykonanie tych usług wynosi w każdym przypadku 270 zł.

Na dowód tego, iż obecnie w każdym przypadku rodzina zmarłego uiszcza opłatę za wykonane usługi prosekcyjne, niezależnie od tego czy usługę pogrzebową świadczy ZUP s.c. czy S.B., zebrano od stron tego postępowania stosowne dowody.

Jak wynika z informacji przekazanych przez ZUP s.c. (karty od nr 213 do nr 238), w przypadku przechowywania w prosektorium przez okres do trzech dób od czasu zgonu, zwłok osób zmarłych w Szpitalu i wykonywania usługi pogrzebowej przez Zakład, pobierana jest od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu opłata za wykonane usługi prosekcyjne. Świadczą o tym informacje przekazane przez ZUP s.c. w piśmie z dnia 17.07.2006r. oraz w jego załącznikach tj. opis faktur przekazanych przez ten Zakład (karty nr 215, 221, 222, 223, 225, 227, 228 i 232). Mianowicie z treści faktur wystawionych przez ZUP s.c. wynika, iż w przypadku wykonywania przez ZUP s.c. usługi prosekcyjnej oraz pogrzebowej, pobierana jest osobno opłata za wykonaną usługę prosekcyjną w wysokości 270 zł, opłata za usługę pogrzebową w wysokości 850 zł oraz opłaty za ewentualne inne usługi jak np. sprzedaż trumny, urny, klepsydry, krzyża i innych akcesoriów pogrzebowych. Oznacza to, iż w obecnym stanie faktycznym, rodziny zmarłych oprócz uiszczania opłaty za wykonaną usługę pogrzebową w wysokości 850 zł uiszczają również opłaty za wykonane usługi prosekcyjne w wysokości 270 zł oraz za ewentualnie inne usługi. Tym samym rodziny zmarłych niezależnie od tego czy zleca organizację pochówku ZUP s.c. czy też innemu przedsiębiorcy, obecnie oprócz ponoszenia kosztu wykonania usługi pogrzebowej w wysokości 850 zł oraz ewentualnie zakupu innych dodatkowych usług, zawsze uiszczają opłaty za wykonane usługi prosekcyjne w wysokości 270 zł.

Natomiast w przypadku gdy rodzina zmarłego zleca organizację pochówku innemu zakładowi pogrzebowemu, usługę prosekcyjną względem zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu wykonuje nadal S.B. Jak wynika z informacji przedstawionych przez tego przedsiębiorcę (karta nr 158 oraz karty od nr 171 do nr 202), w przypadku zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu, przechowywanych w prosektorium będącym własnością ZUP s.c., gdy Zakład ten nie wykonuje usługi pogrzebowej, ale wykonuje ją inny zakład pogrzebowy, a zwłoki są przechowywane w tym prosektorium do trzech dób, S.B. pobiera opłatę w wysokości 270 zł za wykonane usługi prosekcyjne.

Oznacza to, iż rodziny zmarłych i inne osoby zlecające organizację pochówku niezależnie od tego komu zleca wykonanie usługi pogrzebowej tj. ZUP s.c. czy też innemu przedsiębiorcy, to obecnie zawsze ponoszą koszty wykonania usługi prosekcyjnej. Jak ustalił organ antymonopolowy pierwsza faktura za wykonane usługi prosekcyjne przez ZUP s.c. została wystawiona w dniu 03.03.2005r. (karty od nr 308 do nr 317).

Z powyższych informacji wynika, iż tak jak oświadczył ZUP s.c. w piśmie z dnia 17.07.2006r. (karta nr 214) opłaty za usługi prosektoryjne są obecnie pobierane w każdym przypadku i albo są elementem faktury ZUP s.c. - jeśli usługę pogrzebową wykonuje ten Zakład, albo kiedy usługę pogrzebową wykonuje inny przedsiębiorca są fakturowane przez S.B. pod nazwą „dodatkové usługi pośmiertne”.

Ponieważ w dniu 25.11.2006r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 października 2006r. w sprawie postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu (Dz.U. Nr 203, poz. 1503), w dniu 12.12.2006r. została przeprowadzona kontrola bezpośrednia w ZUP s.c. oraz u S.B. Jak wynika z wyników tej kontroli, a w szczególności z oświadczenia Renaty B. złożonego w jej trakcie (karta nr 344), przedsiębiorcy ci oraz S.B. po wejściu w życie ww. rozporządzenia, nie zmienili sposobu oraz wysokości pobieranych opłat za usługi prosektoryjne. Nadal są pobierane przez tych przedsiębiorców opłaty za przechowanie w chłodni zwłok osób zmarłych w Szpitalu do dwóch dób, oraz m.in. za ich mycie i ubieranie.

Organ antymonopolowy zważył co następuje

I. Dla uznania, że sprawa ma charakter antymonopolowy niezbędne jest ustalenie czy w okolicznościach sprawy doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy antymonopolowej, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju konkurencji, ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk monopolistycznych i ochrona interesów konsumentów. Ustawa ta znajduje zatem zastosowanie jedynie wówczas, gdy zagrożony lub naruszony zostaje interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku. Przeto ustawa ta, w odniesieniu do przedsiębiorców, chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów, ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym. Działaniami wymierzonymi w tak rozumianą konkurencję, bądź skierowanymi w tak pojmowane interesy konsumentów, są zatem jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, a więc gdy dotyczą nie sytuacji pojedynczego przedsiębiorcy czy konsumenta, lecz zaburzeń na rynku, w rozumieniu negatywnych zjawisk charakteryzujących jego funkcjonowanie. Ingerencja organu antymonopolowego uzasadniona jest tylko wówczas, gdy służy ochronie tak pojętej konkurencji lub interesu konsumentów. Celem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest więc ochrona prywatnoprawnego interesu przedsiębiorcy bądź konsumenta. Dlatego też warunkiem koniecznym w niniejszej sprawie do stwierdzenia naruszenia przez ZUP s.c. oraz Stefana B. przepisów niniejszej ustawy, konieczne jest wykazanie, iż działaniami tych przedsiębiorców mógł zostać dotknięty szerszy krąg uczestników rynku. W ocenie organu antymonopolowego działaniami powyższych przedsiębiorców, został dotknięty szeroki bliżej nie określony krąg konsumentów tj. rodzin i innych osób zlecających pochówki zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu.

Przedsiębiorcy ZUP s.c. oraz S.B. jako świadczący na jego rzecz usługi prosektoryjne, poprzez pierwotnie pobieranie tylko w pewnych przypadkach a następnie za każdym razem opłat za te usługi, mają możliwość kształtowania cen w taki sposób, iż konsumenci tj. rodziny i inne osoby zlecające pochówki zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu, ponoszą ciężary finansowe, których nie powinny ponosić. Poprzez taki sposób kształtowania cen, skutkami działań tych przedsiębiorców, został dotknięty przede wszystkim bliżej nie zidentyfikowany krąg konsumentów, chociaż skutki tej praktyki miały również wpływ na stan konkurencji rynku usług pogrzebowych w Chorzowie. Uzasadnia to zdaniem organu antymonopolowego twierdzenie, iż w niniejszej sprawie został naruszony interes publiczno-prawny konsumentów i konkurentów. Dlatego też zastosowanie przepisów niniejszej ustawy do oceny działań tych przedsiębiorców jest uzasadnione.

1. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy antymonopolowej, zakazane są porozumienia przedsiębiorców, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Ustawa antymonopolowa nie wymienia w sposób wyczerpujący działań na rynku, które mogą być uznane za zakazane porozumienia ograniczające konkurencję, a jedynie w art. 5 ust. 1 wylicza typowe przykłady zachowań przedsiębiorców mających charakter

takich porozumień. Z uwagi na otwarty katalog praktyk, nie ma formalnych przeszkód aby został on rozszerzony także o inne działania przedsiębiorców, ograniczające konkurencję czy też godzące w interesy konsumentów. Tym samym dla bytu praktyki o jakiej mowa w art. 5 ust. 1 wystarczające jest wykazanie, iż celem lub skutkiem danego zachowania przedsiębiorców jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji.

Nie jest warunkiem koniecznym do stwierdzenia zawarcia przez przedsiębiorców porozumienia o jakim mowa w art. 5 ustawy antymonopolowej, zawarcie takiego porozumienia na piśmie. Wystarczająca jest natomiast ocena zachowań przedsiębiorców (stron porozumienia) oraz zaistniałych faktów, w efekcie których doszło do naruszenia zasad konkurencji na danym rynku właściwym. O zawarciu porozumienia może świadczyć zarówno dane działanie jak i zaniechanie, którego skutkiem jest eliminacja, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku.

W niniejszej sprawie warunkiem niezbędnym do uznania, iż ZUP s.c. oraz S.B. podejmując działania polegające na pobieraniu przez Renatę B. i Artura B. – ZUP s.c. oraz Stefana B. opłat za przechowywanie zwłok przez okres do dwóch dób od czasu zgonu oraz ich mycie i ubieranie zawarli porozumienie naruszające konkurencję na rynku świadczenia usług prosektoryjnych dla Szpitala, naruszyli art. 5 ust. 1 ww. ustawy, konieczne jest wykazanie, że działania tych przedsiębiorców naruszyły zasady konkurencji na tym rynku.

Warunkiem koniecznym do wykazania, że powyżej opisane działania tych przedsiębiorców stanowią naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest wyznaczenie rynku właściwego w tej sprawie oraz, iż porozumienie to nie podlega wyłączeniu na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy antymonopolowej.

Zgodnie z art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji.

Jak wykazano powyżej w części dotyczącej opisu stanu faktycznego, ZUP s.c. w związku z zawartą ze Szpitalem, umową najmu kostnicy i prosektorium, a następnie umową o świadczenie usług prosektoryjnych dla Szpitala, został zobowiązany do wykonywania usług: przechowywania zwłok w chłodni, mycia, golenia, zabezpieczenie przed wyciekami i okrycia prześcieradłem. Tym samym przedsiębiorca ten świadczy dla Szpitala tzw. usługi prosektoryjne. Zakres usług wykonywanych w ramach świadczenia usług prosektoryjnych był już wielokrotnie przedmiotem orzeczeń Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który w sprawach np. wyrok z dnia 11 maja 1994r. (sygn. akt XVII Amr 61/93), wyrok z dnia 10 kwietnia 1996r. (sygn. akt XVII Amr 9/96), wyrok z dnia 20 lutego 2002r. (sygn. akt XVII Ama 15/01), wyrok z dnia 21 sierpnia 2003r. (sygn. akt XVII Ama 71/02), wyrok z dnia 28 stycznia 2004r. (sygn. akt XVII Ama 19/03), wyroki z dnia 25 maja 2006r. (sygn. akt Ama XVII 98/04 oraz Ama 38/06), przyjmował, iż rynkiem produktowym jest rynek świadczenia usług prosektoryjnych.

ZUP s.c. najpierw na podstawie umowy najmu prosektorium z dnia 01.04.2004r. a obecnie na podstawie umowy z dnia 01.03.2005r., świadczy dla Szpitala usługi prosektoryjne. Oznacza to, iż wszystkie zwłoki osób zmarłych w Szpitalu, są przechowywane w prosektorium najpierw dzierżawionym, a obecnie będącym własnością ZUP s.c. Wobec powyższego rynkiem geograficznym w tej sprawie jest ten Szpital.

Dlatego też rynkiem właściwym w tej sprawie jest rynek świadczenia usług prosektoryjnych dla tego Szpitala. Na rynku tym prowadzi również działalność S.B., który na zlecenie ZUP s.c. w niektórych przypadkach wykonuje usługi prosektoryjne i pobiera od rodzin i innych osób zlecających pochówek zwłok osób zmarłych w Szpitalu, stosowne opłaty.

W ocenie organu antymonopolowego porozumienie zawarte przez ZUP s.c. oraz S.B. nie podlega wyłączeniu spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję na podstawie art. 6 ust. 1 tej ustawy.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy antymonopolowej zakazu, o którym mowa w art. 5 nie stosuje się do porozumień zawieranych między przedsiębiorcami działającymi na różnych szczeblach obrotu,

których łączny udział w rynku w roku kalendarzowym poprzedzającym zawarcie porozumienia nie przekracza 10%.

Obaj przedsiębiorcy tj. ZUP s.c. oraz S.B., działają na różnych szczeblach obrotu, gdyż zgodnie z zawartą umową, S.B. wykonuje na zlecenie Zakładu usługi prosekteryjne dla Szpitala. Tym samym aby zarzucane porozumienie podlegało ocenie w świetle przepisów ustawy antymonopolowej, konieczne jest aby zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, łączny udział w rynku uczestników porozumienia w roku kalendarzowym poprzedzającym jego zawarcie przekroczył 10%.

W niniejszej sprawie jako rok poprzedzający zawarcie porozumienia pomiędzy ZUP s.c. a S.B. należy przyjąć rok 2003r. tj. rok poprzedzający zawarcie pomiędzy tymi przedsiębiorcami umowy z dnia 02.01.2004r. o wzajemnym świadczeniu usług.

Jak ustalono w tym postępowaniu ZUP s.c. praktycznie od 1992r. w związku z umową z dnia 02.01.1992r. (karty od nr 138 do nr 140) do chwili obecnej świadczy dla tego Szpitala usługi prosekteryjne. Oznacza to, iż ZUP s.c w roku 2003r. czyli w roku poprzedzającym zawarcie przez Zakład oraz S.B. umowy z dnia 02.01.2004r. o wzajemnym świadczeniu usług, skutkującej zawarciem porozumienia o jakim mowa w art. 5 ust. 1 tej ustawy, świadczył na zlecenie Szpitala usługi prosekteryjne. Tym samym ZUP s.c. w roku poprzedzającym zawarcie porozumienia jako jedyny przedsiębiorca świadczył usługi prosekteryjne dla Szpitala. Stąd też w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy antymonopolowej, przedsiębiorca ten posiadał pozycję dominującą w zakresie świadczenia usług prosekteryjnych dla tego Szpitala, a nawet tzw. „pozycję monopolistyczną”. Z powyższego wynika, iż udział ZUP s.c. w rynku usług prosekteryjnych, w roku poprzedzającym zawarcie porozumienia przekroczył 10%. Oznacza to, iż również łączny udział w rynku usług prosekteryjnych świadczonych na rzecz Szpitala, uczestników tego porozumienia tj. ZUP s.c. oraz S.B. w roku kalendarzowym poprzedzającym zawarcie tego porozumienia czyli w 2003r. przekroczył 10%. Tym samym do oceny tego porozumienia nie znajduje zastosowanie wyłączenie o jakim mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy antymonopolowej.

Kolejnym warunkiem niezbędnym do wykazania, iż ZUP s.c. oraz S.B. podejmując działania polegające na pobieraniu przez tych przedsiębiorców opłat za przechowywanie zwłok przez okres do dwóch dób od czasu zgonu oraz ich mycie i ubieranie, naruszyli art. 5 ust.1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest wykazanie, iż powyższe działania ww. przedsiębiorców naruszyły konkurencję na rynku świadczenia usług prosekteryjnych dla tego Szpitala, czyli iż doprowadziły do negatywnych skutków na rynku dla konkurentów i (lub) konsumentów.

W ocenie organu antymonopolowego powyżej opisane uzgodnione działania ZUP s.c. oraz S.B. polegające na pobieraniu opłat za tzw. usługi prosekteryjne, spowodowały przede wszystkim negatywne skutki na rynku dla konsumentów, poprzez pobieranie przez tych przedsiębiorców od rodzin i innych osób zlecających pochówki zwłok osób zmarłych w Szpitalu, opłat za te usługi, które powinny być wykonywane bezpłatnie.

Oznacza to, iż podstawową kwestią do wykazania naruszenia przez tych przedsiębiorców art. 5 ust. 1 jest wykazanie, iż pobieranie przez nich opłat za usługi prosekteryjne odbywa się bez podstawy prawnej.

Obecnie obowiązki szpitala dotyczące postępowania ze zwłokami ludzkimi reguluje ustawa z dnia 30 sierpnia 1991r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 z późn. zmian.). Stosownie do art. 18a ust. 1 tej ustawy, organizację i porządek procesu udzielania świadczeń zdrowotnych w zakładzie opieki zdrowotnej określa regulamin porządkowy. Regulamin ten ma określać m.in. obowiązki Szpitala w razie śmierci pacjenta. Ponadto zgodnie z art. 18a ust. 2 tej ustawy, regulamin ten nie może naruszać praw pacjenta określonych w jej przepisach i wynikających z przepisów odrębnych.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, Szpital udziela pacjentom świadczeń zdrowotnych bezpłatnie, za częściową odpłatnością lub odpłatnie za zasadach określonych w ustawie, przepisach odrębnych lub w umowie cywilnoprawnej. Wobec powyższego rozważeniu w tej sprawie podlega czy przygotowanie zwłok do pochówku powinno się odbywać bezpłatnie.

Zasady finansowania świadczeń zdrowotnych określa ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz.

2135 ze zmian.). Zgodnie z art. 2 ust.1 tej ustawy, do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej mają prawo świadczeniobiorcy wymienieni w przepisach tej ustawy. Są to m.in. osoby objęte powszechnym, obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym. Osobom tym zgodnie z art. 33 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej udziela się świadczeń nieodpłatnie, za częściową lub całkowitą odpłatnością. Jeżeli przepisy odrębne przewidują odpłatność za świadczenia zdrowotne, stosuje się ceny urzędowe. Dlatego też w niniejszej sprawie należy poddać rozważeniu czy przepisy szczególne lub odrębne regulują zakres usług związanych z przygotowaniem zwłok do pochówku oraz ich odpłatność.

W myśl art. 25a ust. 1 i ust. 2 ww. ustawy, w razie śmierci pacjenta, szpital ma obowiązek należycie przygotować jego zwłoki w celu ich wydania osobom uprawnionym do pochowania. Zakres czynności należących do obowiązków szpitala związanych z przygotowaniem zwłok pacjenta do wydania osobom uprawnionym do pochowania, zgodnie z przepisami tej ustawy określa odpowiednie rozporządzenie wykonawcze. W dniu 25.11.2006r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 października 2006r. w sprawie postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu (Dz.U. Nr 203, poz. 1503). Do czasu wejścia w życie tego rozporządzenia, brak było jednoznacznych przepisów prawnych regulujących obowiązki Szpitala w zakresie postępowania ze zwłokami ludzkimi. Dlatego też zgodnie z dotychczasowym orzecnictwem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (np. m.in. wyroki: z dnia 20 lutego 2002r. sygn. akt XVII Ama 15/01, z dnia 21 sierpnia 2003r. sygn. akt XVII Ama 71/02, z dnia 28 stycznia 2004r. sygn. akt XVII Ama 19/03, z dnia 27 kwietnia 2005r. sygn. akt XVII Ama 7/04, z dnia 27 kwietnia 2005r. sygn. akt XVII Ama 9/04, z dnia 25 maja 2006r. sygn. akt XVII AmA 98/04 oraz sygn. akt XVII AmA 38/06 i z dnia 20 września 2006r. sygn. akt XVII Ama 97/05), należało oprzeć się na prawie zwyczajowym w tym zakresie.

W wyrokach tych SOKiK zajął stanowisko, iż w przeszłości problem wykonywania usług prosekcyjnych zmarłych w szpitalu, rozwiązywała Instrukcja 35/61 Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie regulaminów szpitalnych (Dz. Urz. MZiOS Nr 13, poz. 89) z dnia 9 czerwca 1961r., zgodnie, z którą personel szpitala obowiązany był zwłoki osób zmarłych w szpitalu przed włożeniem do trumny umyć, ogolić, ubrać w odzież dostarczoną przez osoby uprawnione do pochowania bądź w odzież, w której zmarły przybył do szpitala. Ponadto zgodnie z zapisami tej Instrukcji, zwłoki osób zmarłych w szpitalu, wolno było przechowywać w zasadzie nie dłużej niż 3 doby. Koszty wykonania powyższych czynności obciążały szpital. Powyższa Instrukcja posiadała charakter wewnętrzny i obowiązywała tylko jednostki organizacyjne podległe organowi wydającemu taki akt. Obecnie przedmiotowa Instrukcja nie obowiązuje nawet w podległych Ministrowi Zdrowia jednostkach organizacyjnych albowiem nie została zastąpiona (taką możliwość przewiduje art. 241 Konstytucji, w ciągu 2 lat od wejścia w życie Konstytucji z 17.10.1997r.) przez odpowiadające jej treścią rozporządzenie.

Dlatego też ponieważ brak było przepisów regulujących zakres czynności dotyczących przygotowania zwłok do pochówku oraz odpłatności za te usługi, wykonanie tych usług należało oceniać w świetle art. 354 § 1 k.c., który stanowił, iż dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom.

Jak wynikało z powyżej przytoczonego, dotychczasowego orzecnictwa SOKiK oraz ustaleń Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów poczynionych na potrzeby postępowań dotyczących praktyk ograniczających konkurencję na rynku świadczenia usług prosekcyjnych, szpitale w zdecydowanej większości przypadków nie pobierają opłat za tzw. usługi prosekcyjne w zakresie określonym w w/w Instrukcji tj. za przechowywanie zwłok przez okres do trzech dób, ich ubieranie oraz przygotowanie do pochówku. Uzasadniało to twierdzenie, iż przez lata obowiązywania tej Instrukcji wykształcił się zwyczaj, że powyższe usługi wykonywane są bezpłatnie. Fakt, iż istnieje zwyczaj wykonywania tych usług bezpłatnie potwierdza nie tylko orzecnictwo SOKiK ale i ustalenia poczynione przez Prezesa UOKiK na potrzeby innych postępowań antymonopolowych dotyczących rynku usług prosekcyjnych i pogrzebowych. Również na potrzeby niniejszego postępowania, korzystając z informacji uzyskanych przez organ antymonopolowy w trakcie postępowań dotyczących tego zagadnienia, ustalono (karta nr 82),

że w przyszpitalnych prosektoriami w większych miastach na terenie województwa opolskiego oraz śląskiego, w 14 z 22 szpitali przechowywanie przez okres do trzech dób odbywa się bezpłatnie jak i przygotowanie do pochówku tj. mycie, golenie, ubieranie, niezależnie od tego czy prosektorium jest dzierżawione przez przedsiębiorcę czy też usługi te wykonują pracownicy szpitala. Potwierdza to tezę, że w ciągu kilkudziesięciu lat obowiązywania w/w Instrukcji z 1961r. wykształcił się zwyczaj, iż w zakresie usług dotyczących przechowywania zwłok osób zmarłych w szpitalu posiadającym prosektorium, koszty tej usługi ponosi szpital, który świadczy te usługi bezpłatnie. O istnieniu takiego zwyczaju w tym zakresie świadczy fakt, iż nie pobieranie opłaty za pierwsze trzy doby przechowywania zwłok w prosektorium jest powszechnie akceptowane zarówno przez szpitale jak i przez społeczeństwo. Istnienie takowego zwyczaju w tym zakresie potwierdza również bogate orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przywołane powyżej. Z powyższych wyroków wynika jednoznacznie, iż wobec braku regulacji prawnych co do wykonania tzw. usług prosektoryjnych, należy zgodnie z art. 354 § 1 k.c. odwołać się do obowiązującego zwyczaju w tym zakresie. Należy przykładowo wskazać, na wyroki SOKiK z dnia 25.05.2006r. (sygn. akt XVII Ama 98/04 oraz sygn. akt XVII Ama 38/06), w których Sąd uznał, iż ukształtował się zwyczaj przechowywania bezpłatnie zwłok osoby zmarłej, w przyszpitalnym prosektorium przez okres trzech dób, oraz obowiązek ich m.in. umycia, ubrania, golenia i zabezpieczenia. Zdaniem Sądu obowiązek przechowywania zwłok w prosektorium oraz ich przygotowania do pochówku jest logiczną kontynuacją opieki udzielanej osobie chorej przez Szpital. Konsekwencją uznania, że Szpital ma obowiązek przechowywania bezpłatnie zwłok, jest uznanie, że przedsiębiorca, który na zlecenie Szpitala wykonuje te usługi, ma je również wykonywać bezpłatnie. W niniejszej sprawie oznacza to, iż do czasu wejścia w życie powyżej przywołanego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu, Zarówno Szpital jak i ZUP s.c. nie mieli prawa do pobierania opłat za przechowywanie w prosektorium przez okres do trzech dób zwłok osób zmarłych w Szpitalu oraz ich mycia, golenia, zabezpieczenia i ubierania. Dlatego też pobieranie powyższych opłat odbywało się bez podstawy prawnej czyli było bezprawne.

Natomiast przepisy obecnie obowiązującego ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia, regulują wprost, iż szpital obowiązany jest zwłoki osoby zmarłej przechowywać w chłodni nie dłużej niż 48 godzin. Ponadto osoba wskazana w regulaminie porządkowym szpitala jest obowiązana zwłoki osoby zmarłej umyć, ubrać i wydać osobie uprawnionej do ich pochowania w stanie zapewniającym zachowanie godności osobie zmarłej. Z powyższego wynika, iż czynności takie jak przechowywanie w chłodni przez okres do dwóch dób oraz ich ubieranie i mycie należy do obowiązków szpitala i należy je traktować jako kontynuację świadczeń zdrowotnych i powinny być wykonywane bezpłatnie. Konsekwencją uznania, że szpital ma obowiązek bezpłatnego przechowywania zwłok oraz ich umycia i ubrania, jest uznanie, że podwykonawca szpitala powinien również wykonywać te obowiązki zgodne z tą normą, gdyż zgodnie z art. 474 k.c. dłużnik odpowiedzialny jest jak za własne działanie lub zaniechanie za działania i zaniechania osób, z których pomocą zobowiązanie wykonywa, jak również osób, którym wykonanie zobowiązania powierza. Zgodnie z tym przepisem prawa do pobierania tych opłat nie posiada również S.B., gdyż ZUP s.c. powierzając temu przedsiębiorcy w związku z zawartą w dniu 02.01.2004r. umową, wykonywanie określonych usług prosektoryjnych, odpowiada za działania tego przedsiębiorcy w zakresie świadczonych przez niego usług prosektoryjnych dla osób zmarłych w Szpitalu, jak za własne działania.

Tym samym w ocenie organu antymonopolowego skoro brak jest podstaw do pobierania przez Szpital opłat za usługi prosektoryjne, to brak jest również podstaw do ich pobierania przez ZUP s.c. oraz przez S.B., który w niektórych przypadkach wykonuje na zlecenie zakładu usługi prosektoryjne.

W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, iż zarówno Szpital jak i ZUP s.c. oraz S.B. nie mają prawa obciążać konsumentów opłatami za usługi, które mają być świadczone bezpłatnie tj. przechowywanie zwłok w chłodni przez okres do dwóch dób oraz ich mycie i ubieranie. Nałożenie zatem na konsumentów zobowiązania o większym zakresie niż wynikające z tej normy, należy uznać za naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej.

Oceny tej nie zmienia fakt, iż usługi prosektoryjne na rzecz Szpitala są obecnie świadczone w prosektorium stanowiącym własność Zakładu. Przedsiębiorca ten wykonuje usługi prosektoryjne

na zlecenie Szpitala, za co otrzymuje zgodnie z zapisami aktualnie obowiązującej umowy pomiędzy ZUP s.c. a Szpitalem, odpowiednie wynagrodzenie (karta nr 274).

Ponadto pobieranie powyższych opłat jest sprzeczne nie tylko z ww. rozporządzeniem Ministra Zdrowia, ale i z zasadami współżycia społecznego, gdyż zgodnie z art. 353 k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, o ile cel lub treść umowy nie sprzeciwiają się właściwości stosunku umownego, ustawie i zasadom współżycia społecznego wynikającym m.in. z tego rozporządzenia.

W ocenie organu antymonopolowego wzajemna koordynacja pomiędzy ZUP s.c. oraz S.B. działań na rynku świadczenia usług prosektoryjnych polegająca na uzgadnianiu, w których przypadkach każdy z nich będzie wykonywać te usługi oraz pobierać za ich wykonanie opłaty, doprowadziła przede wszystkim do bezprawnego pobierania opłat za usługi, które zgodnie z obowiązującym prawem mają być wykonywane bezpłatnie. Pobieranie tych opłat nie tylko jest bezprawne i dokonywane wbrew zasadom współżycia społecznego ale również i stanowi naruszenie zasad konkurencji na rynku świadczenia usług prosektoryjnych dla Szpitala, gdyż przedsiębiorcy ci na skutek koordynacji swoich zachowań, zrezygnowali ze swojej suwerenności decyzyjnej. Celem powyższych zachowań tych przedsiębiorców, było ustalenie takich zasad współpracy, które pozwoliłyby każdemu z nich na pewność osiągnięcia przychodów z usług, które mają być wykonywane bezpłatnie. Skutkiem powyższych działań przedsiębiorcy ci doprowadzili do polepszenia swojej pozycji kontraktowej, kosztem innych uczestników rynku tj. konsumentów. Spowodowało to również, iż przedsiębiorcy ci praktycznie przestali być dla siebie konkurentami, co z kolei doprowadziło do naruszenia zasad konkurencji na tym rynku.

Skoordynowane działania tych przedsiębiorców spowodowały nie tylko naruszenie zasad konkurencji na tym rynku, ale przede wszystkim naruszyło interesy konsumentów. Działania tych przedsiębiorców wywarły negatywne skutki przede wszystkim dla konsumentów, gdyż w efekcie swoich działań przedsiębiorcy ci „wymusili” na konsumentach uczestnictwo na tym rynku na zasadach mniej korzystnych niż wynikałoby to z działania mechanizmów konkurencji, tj. pobieranie opłat za usługi, które mają być świadczone bezpłatnie. Na skutek tych działań przedsiębiorcy ci w sposób bezprawny, kosztem konsumentów uzyskali niewątpliwe korzyści finansowe.

Tym samym zawarcie przez ZUP s.c. oraz S.B. niedozwolonego porozumienia, nie tylko naruszyło zasady konkurencji na tym rynku, ale i spowodowało naruszenie interesów konsumentów poprzez bezprawne pobieranie opłat za usługi prosektoryjne.

Dlatego też organ antymonopolowy uznał, iż ZUP s.c. oraz S.B. poprzez pobieranie opłat za przechowywanie zwłok przez okres do dwóch dób od czasu zgonu oraz ich mycie i ubieranie, naruszyli zasady konkurencji na rynku świadczenia usług prosektoryjnych dla Szpitala, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 tej ustawy i nakazał zaniechanie jej stosowania.

Stąd też organ antymonopolowy orzekł jak w punkcie I.1 sentencji niniejszej decyzji.

2. Jak wykazano to w uzasadnieniu do punktu I.1 niniejszej decyzji, zakazane są porozumienia przedsiębiorców, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Ustawa antymonopolowa nie wymienia w sposób wyczerpujący działań na rynku, które mogą być uznane za zakazane porozumienia ograniczające konkurencję, a jedynie w art. 5 ust. 1 wylicza typowe przykłady zachowań przedsiębiorców mających charakter takich porozumień. Z uwagi na otwarty katalog praktyk, nie ma formalnych przeszkód aby został on rozszerzony także o inne działania przedsiębiorców, ograniczające konkurencję czy też godzące w interesy konsumentów. Tym samym dla bytu praktyki o jakiej mowa w art. 5 ust. 1 wystarczające jest wykazanie, iż celem lub skutkiem danego zachowania przedsiębiorców jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji.

W niniejszej sprawie warunkiem niezbędnym do uznania, iż ZUP s.c. oraz S.B. podejmując działania polegające na różnicowaniu warunków umów świadczenia usług prosektoryjnych, poprzez pobieranie przez S.B. od rodzin i innych osób zlecających organizację pochówku osób zmarłych w Szpitalu, opłat za wykonanie usługi prosektoryjnej w przypadku gdy ZUP s.c. nie wykonywał usługi pogrzebowej oraz na nie pobieraniu przez Zakład powyższych opłat w przypadku wykonywania przez tego przedsiębiorcę usługi pogrzebowej, naruszyli art. 5 ust. 1 ustawy, jest

wykazanie, iż poprzez takie zachowanie na rynku, przedsiębiorcy ci ograniczyli dostęp do rynku świadczenia usług pogrzebowych w Chorzowie.

Ustalenia dotyczące rynku właściwego w tej sprawie oraz nie wyłączenia tego porozumienia na podstawie art. 6 ust.1 ustawy antymonopolowej, poczyniono w uzasadnieniu do punktu I.1 tej decyzji.

Wobec powyższego warunkiem koniecznym do uznania, iż powyżej opisane różnicowanie pobierania opłat za usługi prosekteryjne, naruszało art. 5 ust. 1 jest wykazanie, że takie działanie tych przedsiębiorców ograniczało dostęp do rynku świadczenia usług pogrzebowych w Chorzowie.

Jak przedstawiono to w opisie stanu faktycznego i co wynika z wyjaśnień stron postępowania, do dnia 01.03.2005r. Zakład (np. karta nr 25) w przypadku kiedy przedsiębiorca ten nie wykonywał usługi pogrzebowej, nie wykonywał również usługi prosekteryjnej. W takich przypadkach usługi prosekteryjne na ustne zlecenie Zakładu wykonywał S.B., który pobierał od rodzin zmarłych opłatę w wysokości 270 zł. (karta nr 158 i 159). Powyższe wynika również z tabeli przedstawionej przez ZUP s.c. (karta nr 17). Opłata za wykonane przez S.B. usługi prosekteryjne, wyszczególniona jest na fakturze pod pozycją „dodatkowe usługi pogrzebowe” w których mieści się (karta nr 159) przechowywanie zwłok w chłodni do trzech dób, mycie ciała, golenie, zabezpieczenie i ubieranie. Opłaty te zostały pobrane zarówno w przypadku gdy przechowanie zwłok osób zmarłych w Szpitalu trwało dłużej niż trzy doby jak i krócej tj. do trzech dób (np. karta nr 17 oraz faktury nr: 117/07/04 – karta nr 63; 118/07/04 – karta nr 63; 121/07/04 – karta nr 64; 122/07/04 – karta nr 64; 123/07 – karta nr 65; 124/07 – karta nr 65).

Natomiast w przypadku gdy ZUP s.c. wykonywał dla zwłok osób zmarłych w Szpitalu usługę pogrzebową, nie pobierał opłat za wykonanie usługi prosekteryjnej pomimo jej wykonania, co wynika z informacji przekazanych przez tego przedsiębiorcę oraz opisu przekazanych organowi antymonopolowemu faktur (tj. karta nr 17 verte i faktury nr np. 386/06/04 – karta nr 27, nr 393/07/04 i nr 394/07/04 – karta nr 31 i 31 verte, nr 395/07/04 – karta nr 32 verte, nr 398/07/04 – karta nr 33 verte). Z opisu tych faktur wynika, iż pobrano jedynie opłatę za wykonaną usługę pogrzebową w wysokości 850 zł oraz np. opłatę za trumnę. Nie pobrano natomiast osobnej opłaty za usługi prosekteryjne. Organ antymonopolowy nie dał wiary wyjaśnieniom ZUP s.c., iż w takich przypadkach opłata za usługę prosekteryjną jest w kalkulowana w cenę usługi pogrzebowej, gdyż opłata za usługę pogrzebową zawsze wynosiła 850 zł niezależnie od tego czy usługa pogrzebowa dotyczy zwłok osób zmarłych w tym Szpitalu, czy też w innym miejscu (dowód: karta nr 17 verte oraz np. karty nr 28, 33, 34, 38 verte, 39 verte, 43 verte, 45 verte, 46, 46 verte, 47, 47 verte, 48, 50 verte). Gdyby przyjąć za wiarygodne wyjaśnienie ZUP s.c., iż opłata za usługi prosekteryjne była w kalkulowana w cenę 850 zł za usługi pogrzebowe, to osoby organizujące pochówek, których bliscy nie zmarli w tym Szpitalu, uiszczałyby w tej cenie, opłatę za usługi prosekteryjne tj. przechowywanie w chłodni, mycie, ubieranie i golenie, które to nie zostały wykonane przez ten Zakład, ale przez innych przedsiębiorców (np. karty nr 28, 28 verte, 32, 34, 48, 50 verte).

Ukształtowanie przez ZUP s.c. oraz S.B. powyżej opisanego sposobu świadczenia usług prosekteryjnych, doprowadziło do różnego traktowania osób zlecających organizację pochówku. W przypadku gdy rodzina lub inna osoba zlecająca organizację pochówku, poleciła ZUP s.c. wykonanie usługi pogrzebowej, nie płaciła temu przedsiębiorcy za wykonanie usługi prosekteryjnej. Natomiast gdy wykonawcą usługi pogrzebowej był inny przedsiębiorca niż ZUP s.c., usługi prosekteryjne świadczył S.B., który za ich wykonanie pobierał od rodzin zmarłych stosowne opłaty. W takim też przypadku osoba zlecająca organizację pochówku nie tylko uiszczała opłatę za usługę prosekteryjną S.B, ale również opłatę za wykonany pochówek innemu niż ZUP s.c. przedsiębiorcy pogrzebowemu. Tym samym działania ZUP s.c. oraz S.B. doprowadziły do tego, iż osoby zlecające wykonanie pochówku osób zmarłych w Szpitalu Zakładowi, nie musiały płacić za wykonanie usługi prosekteryjnej. Korzyść ta nie była natomiast dostępna dla osób zlecających wykonanie usługi pogrzebowej innemu zakładowi pogrzebowemu niż ZUP s.c., działającemu na lokalnym rynku usług pogrzebowych w Chorzowie, gdyż w takim przypadku rodzina zmarłego lub inna osoba zlecająca wykonanie pochówku musiała uiszczać przedsiębiorcy pogrzebowemu nie tylko opłatę za usługę pogrzebową ale i S.B. za usługi prosekteryjne. Działania takie spowodowały różne traktowanie

rodzin i innych osób zlecających pochówki zwłok osób zmarłych w Szpitalu w zależności od tego czy usługę pogrzebową wykonywał ZUP s.c. czy też inny przedsiębiorca pogrzebowy.

Skutkiem powyższych działań tych przedsiębiorców, oferta cenowa ZUP s.c. na lokalnym rynku świadczenia usług pogrzebowych w Chorzowie, była dla rodzin lub innych osób zlecających wykonanie pochówku zwłok osób zmarłych w Szpitalu temu przedsiębiorcy, korzystniejsza niż oferta innych zakładów pogrzebowych działających na tym lokalnym rynku. Natomiast oferta cenowa innych przedsiębiorców pogrzebowych była dla rodzin i innych osób zlecających organizację pochówku mniej korzystna niż oferta ZUP s.c.

Celem przedstawienia przez tych przedsiębiorców korzystniejszej oferty cenowej niż przez inne zakłady pogrzebowe było zachęcenie potencjalnych klientów do zlecenia ZUP s.c. wykonania usługi pogrzebowej, co w dłuższym okresie czasu mogło doprowadzić do wyeliminowania z lokalnego rynku usług pogrzebowych przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem.

Tym samym skutkiem działań tych przedsiębiorców było ograniczenie reguł konkurencji na lokalnym rynku świadczenia usług pogrzebowych w Chorzowie, gdyż spowodowały one, iż ZUP s.c. będący dzierżawcą prosektorium i świadczący usługi pogrzebowe, zawierając z S.B. – swoim podwykonawcą, umowę o wzajemnym świadczeniu usług, był w stanie przedstawić swoim potencjalnym klientom, którzy zlecali mu wykonanie usługi pogrzebowej, korzystniejszą ofertę cenową niż inni przedsiębiorcy pogrzebowi działający na tym rynku, poprzez nie pobieranie opłat za wykonane usługi prosekcyjne, która to korzyść nie była dostępna dla klientów innych przedsiębiorców organizujących pochówki. Działanie takie nie byłoby możliwe w przypadku gdyby Zakład nie był równocześnie dzierżawcą tego prosektorium. Natomiast S.B. zawarcie tego porozumienia umożliwiło uzyskiwanie przychodów ze świadczenia usług prosekcyjnych.

Przedsiębiorcy działający na lokalnym rynku świadczenia usług pogrzebowych w Chorzowie powinni prowadzić na tym rynku działalność na równych zasadach tj. konkurować pomiędzy sobą w oparciu o czyste i przejrzyste reguły. Nie powinni natomiast wykorzystywać posiadanej silnej pozycji na jedynym z lokalnych rynków tj. w tym przypadku na rynku świadczenia usług prosekcyjnych dla Szpitala, w celu przedstawienia korzystniejszych warunków świadczenia usług na innym rynku z nim funkcjonalnie powiązanim tj. rynku usług pogrzebowych, których celem lub skutkiem może być ograniczenie i wyeliminowanie konkurencji na tym rynku. Powyżej opisane zachowanie ZUP s.c. oraz S.B. spowodowało naruszenie i ograniczenie reguł konkurencji na rynku usług pogrzebowych w Chorzowie powiązanim funkcjonalnie z rynkiem usług prosekcyjnych, co mogło spowodować wyeliminowanie z tego rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem, przez co przedsiębiorcy ci naruszyli art. 5 ust. 1 ustawy antymonopolowej.

Powyższe zachowanie ZUP s.c. oraz S.B. miało miejsce w czasie kiedy Zakład był dzierżawcą prosektorium należącego do Szpitala. Jak przedstawiono to w opisie stanu faktycznego, prosektorium to zostało zlikwidowane z dniem 28.02.2005r. i z tym też dniem przestało funkcjonować. Natomiast od dnia 01.03.2005r. usługi prosekcyjne dla Szpitala są świadczone przez Zakład, w prosektorium zbudowanym na terenie tego Szpitala, którego właścicielem jest ZUP s.c. Ponieważ w piśmie z dnia 17.07.2006r. ZUP s.c. stwierdził, iż opłaty za usługi prosekcyjne pobierane są zawsze i albo są elementem usługi pogrzebowej albo są fakturowane przez S.B., organ antymonopolowy pismem z dnia 24.08.2006r. zwrócił się o przesłanie kopii 10 pierwszych faktur poświadczających, iż w przypadku wykonywania usług prosekcyjnych w przypadkach gdy Zakład wykonał również usługę pogrzebową, zostały przez tych przedsiębiorców pobrane opłaty za wykonane usługi prosekcyjne. W odpowiedzi na powyższe, Zakład pismem z dnia 01.09.2006r. wyjaśnił, iż opłaty za usługi prosekcyjne pobierane są niezależnie od opłat za usługi pogrzebowe od marca 2005r. Na dowód powyższego ZUP s.c. przesłał kopie 10 pierwszych faktur. Z treści tych faktur wynika (karty od nr 308, 309, 310, 315 i 316), iż pierwsza faktura zawierająca opłatę za usługę prosekcyjną w przypadku gdy ZUP s.c. wykonuje również usługę pogrzebową, została wystawiona w dniu 03.03.2005r. Wynika z powyższego, iż ZUP s.c. pomimo zawarcia ze Szpitalem w dniu 01.03.2005r. umowy o świadczenie usług prosekcyjnych, dopiero 03.03.2005r. wystawił

pierwszą fakturę za świadczone usługi prosekteryjne w przypadku gdy wykonawcą usługi pogrzebowej jest ten przedsiębiorca. Tym samym należy uznać, że przedsiębiorcy ci zaprzestali stosowania porozumienia ograniczającego konkurencję opisanego w punkcie I.2 sentencji niniejszej decyzji z dniem 03.03.2005r.

Stąd też organ antymonopolowy orzekł jak w punkcie I.2 sentencji niniejszej decyzji.

3. Stosownie do art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy antymonopolowej, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną, jeżeli przedsiębiorca ten dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 5 w zakresie niewyłączonym na podstawie art. 6 i 7, lub zakazu o jakim mowa w art. 8 tej ustawy, w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego przez tego przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Wysokość nałożonej kary powinna spełniać funkcję prewencyjną tj. zapobiegać w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy, a także i represyjną tj. stanowić reperkusję za jej naruszenie.

Organ antymonopolowy uznał w punkcie I.1 i I.2 niniejszej decyzji, iż działania ZUP s.c. oraz S.B. naruszyły art. 5 ust. 1 w.w ustawy, co wykazano w uzasadnieniu do tych punktów decyzji.

Dlatego też organ antymonopolowy uznał za celowe nałożenie na tych przedsiębiorców kary pieniężnej. Kary pieniężne stosowane są w sytuacjach, gdy zachowanie przedsiębiorcy nie tylko jest bezprawne, ale można także sprawcy przypisać winę w znaczeniu subiektywnym. Analizując kwestię winy ZUP s.c. oraz S.B. należy stwierdzić, iż jako przedsiębiorcy o wieloletnim doświadczeniu, powinni zdawać sobie sprawę, że podejmowanymi decyzjami nie mogą stosować praktyk ograniczających konkurencję, w tym zawierać niedozwolonego porozumienia naruszającego i ograniczającego zasady konkurencji. Nałożenie kary pieniężnej ma być podkreśleniem winy tych przedsiębiorców oraz naganności stosowania praktyk, które spowodowały w szczególności negatywne skutki dla konsumentów tj. klientów tych przedsiębiorców a także dla stanu konkurencji na tym rynku, co stanowi poważne naruszenie zasad konkurencji.

W związku z powyższym organ antymonopolowy uznał za uzasadnione nałożenie na ZUP s.c. oraz S. B. kary pieniężnej za naruszenie przepisów tej ustawy.

a) Biorąc pod uwagę przedstawione przez ZUP s.c. sprawozdanie dotyczące osiągniętych w 2006r. przychodów (karta nr 359), maksymalny wymiar kary nałożonej na Renatę B. oraz Artura B. z uwzględnieniem zasad określonych w art. 101 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy mógł wynieść około (*tajemnica przedsiębiorcy - punkt 1 załącznika do decyzji*). Organ antymonopolowy postanowił jednakże nałożyć na tych przedsiębiorców solidarnie karę pieniężną w wysokości 11.600 PLN (słownie: jedenaście tysięcy sześćset złotych), co stanowi ok. (*punkt 2 załącznika do decyzji*) kary maksymalnej jaką mógłby nałożyć organ antymonopolowy za naruszenie przepisów tej ustawy.

Nakładając karę pieniężną w takiej wysokości organ antymonopolowy wziął pod uwagę, iż przedsiębiorcy ci dopuścili się naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej o jakich mowa w punkcie I.1 i I.2 tej decyzji.

Ponadto miarkując wysokość kary, uwzględniono fakt, iż praktyka ograniczająca konkurencję o jakiej mowa w punkcie I.1 tej decyzji, polegająca na pobieraniu opłat za świadczone usługi prosekteryjne oraz praktyka o jakiej mowa w punkcie I.2 polegająca na różnicowaniu pobierania tych opłat, w zależności od tego czy rodzina zmarłego zleciła tym przedsiębiorcom wykonanie usługi pogrzebowej, wywarła negatywne skutki zarówno dla konsumentów tj. rodzin osób zmarłych w tym Szpitalu jak i dla konkurencji na rynku usług pogrzebowych w Chorzowie.

Należy zauważyć, że przy ustalaniu wymiaru kary pieniężnej organ antymonopolowy uznał, iż co prawda praktyka o jakiej mowa w pkt I.2 niniejszej decyzji, tj. zawarcie porozumienia ograniczającego konkurencję, została zaniechana w trakcie trwania niniejszego postępowania, jednakże przedsiębiorcy ci rozpoczęli stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję o jakiej mowa w pkt I.1 tej decyzji.

Ponadto w toku tego postępowania organ antymonopolowy nie uzyskał dowodów wskazujących bezpośrednio na to komu tj. czy ZUP s.c. czy S.B. można przypisać rolę inicjatora i lidera

porozumień o jakich mowa w punkcie I.1 i I.2 tej decyzji. Dlatego też organ antymonopolowy uznał, iż obie strony tych porozumień ponoszą taką samą winę wynikającą z ich zawarcia.

Ustalając wymiar kary pieniężnej organ antymonopolowy uwzględnił, również fakt, iż ZUP s.c. po raz pierwszy naruszył przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ponadto miarkując wysokość nakładanej kary pieniężnej, organ antymonopolowy wziął pod uwagę, że stosowana przez ZUP s.c. praktyka ma ograniczony terytorialnie zasięg oddziaływania, gdyż R.B. oraz A.B. poprzez swoje działania, naruszyli zasady konkurencji tylko na lokalnym rynku świadczenia usług prosektoryjnych i pogrzebowych w Gminie Chorzów.

Ponadto należy wskazać, iż działania tych przedsiębiorców wprawdzie naruszyły zasady konkurencji na rynku usług pogrzebowych w Chorzowie oraz spowodowały, iż konsumenci byli zmuszeni do uiszczania opłat, których nie powinni ponosić, jednakże praktyka o jakiej mowa w punkcie I.1 nie ma charakteru nieodwracalnego, gdyż zaprzestanie stosowania stwierdzonej w tym punkcie praktyki spowoduje, iż usługi prosektoryjne będą świadczone bezpłatnie.

Zdaniem organu antymonopolowego kara pieniężna nałożona w powyższej wysokości pełni funkcję represyjną za naruszenie przepisów tej ustawy, gdyż podkreśla naganność zachowania tego przedsiębiorcy, który dopuścił się stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Jednocześnie nałożona kara pełni funkcję prewencyjną, gdyż zapobiega stosowaniu w przyszłości sprzecznych z interesem publicznym praktyk ograniczających konkurencję.

Mając na uwadze powyższe okoliczności organ antymonopolowy uznał, iż kara pieniężna w ww. wysokości jest adekwatną sankcją finansową do stopnia naruszenia przez ZUP s.c. przepisów tej ustawy.

Dlatego też postanowiono nałożyć na Renatę B. i Artura B. karę pieniężną w wysokości 11.600 zł.

b)

Biorąc pod uwagę przedstawione przez S.B. sprawozdanie dotyczące osiągniętych w 2006r. przychodów (karta nr 359, maksymalny wymiar kary nałożonej na tego przedsiębiorcę z uwzględnieniem zasad określonych w art. 101 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy mógł wynieść około *(tajemnica przedsiębiorcy –punkt 3 załącznika do niniejszej decyzji)*). Organ antymonopolowy postanowił jednakże nałożyć na tego przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 1.000 PLN (słownie: tysiąc złotych), co stanowi ok. *(punkt 4 załącznika do niniejszej decyzji)* kary maksymalnej jaką mógłby nałożyć organ antymonopolowy za naruszenie przepisów tej ustawy.

Podobnie jak w przypadku ZUP s.c., organ antymonopolowy uznał, iż praktyka ograniczająca konkurencję, polegająca na zawarciu przez tego przedsiębiorcę z Zakładem niedozwolonych porozumień ograniczającego konkurencję o jakich mowa w pkt I.1 i I.2 niniejszej decyzji, wywarła negatywne skutki zarówno dla konsumentów tj. rodzin osób zmarłych w tym Szpitalu jak i dla konkurencji na rynku usług pogrzebowych w Chorzowie.

Miarkując wysokość kary pieniężnej organ antymonopolowy wziął również pod uwagę fakt, iż co prawda porozumienie o jakim mowa w punkcie I.2 zostało zaniechane w trakcie trwania niniejszego postępowania, jednakże nadal pobierane są opłaty za świadczone usługi prosektoryjne, co jak uznano w punkcie I.1 niniejszej decyzji stanowi praktykę ograniczającą konkurencję.

Ponadto w toku tego postępowania organ antymonopolowy nie uzyskał dowodów wskazujących bezpośrednio na to komu tj. czy ZUP s.c. czy S.B. można przypisać rolę inicjatora i lidera porozumień o jakich mowa w punkcie I.1 i I.2 tej decyzji. Dlatego też organ antymonopolowy uznał, iż obie strony tych porozumień ponoszą taką samą winę wynikającą z ich zawarcia.

Ustalając wymiar kary pieniężnej organ antymonopolowy uwzględnił również fakt, iż S.B. po raz pierwszy naruszył przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ponadto miarkując wysokość nakładanej kary pieniężnej, organ antymonopolowy wziął również pod uwagę, że stosowana przez S.B. praktyka polegająca na zawarciu porozumień ograniczających konkurencję ma ograniczony terytorialnie zasięg oddziaływania, gdyż zawierając z ZUP s.c. niedozwolone porozumienia, przedsiębiorcy ci poprzez swoje działania, naruszyli zasady konkurencji tylko na lokalnym rynku świadczenia usług prosektoryjnych i pogrzebowych w Gminie Chorzów.

Zdaniem organu antymonopolowego kara pieniężna nałożona w powyższej wysokości pełni funkcję represyjną za naruszenie przepisów tej ustawy, gdyż podkreśla naganność zachowania tego przedsiębiorcy, który dopuścił się stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Jednocześnie nałożona kara pełni funkcję prewencyjną, gdyż zapobiega stosowaniu w przyszłości sprzecznych z interesem publicznym praktyk ograniczających konkurencję.

Mając na uwadze, powyższe okoliczności organ antymonopolowy uznał, iż kara pieniężna w ww. wysokości jest adekwatną sankcją finansową do stopnia naruszenia przez S.B. przepisów tej ustawy.

Dlatego też postanowiono nałożyć na tego przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 1.000 zł.

Zgodnie z art. 105 ust. 4 ustawy antymonopolowej karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Stąd też orzeczono jak punkcie I.3 sentencji niniejszej decyzji.

4. Zgodnie z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ww. ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku stwierdzono naruszenie przepisów tej ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty tego postępowania.

Postępowanie w sprawie stosowania przez ZUP s.c. oraz S.B. praktyk ograniczających konkurencję zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania organ antymonopolowy w punkcie I.1 i I.2 sentencji niniejszej decyzji stwierdził naruszenie przepisów tej ustawy. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki w wysokości około 308 PLN związane z wymianą korespondencji. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć :

-solidarnie Renatę B. i Artura B. kosztami postępowania w wysokości 205 PLN (słownie: dwieście pięć złotych),

oraz

-Stefana B. kosztami postępowania w wysokości 103 PLN (słownie: sto trzy złote),

i zobowiązać do ich zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie I.4 sentencji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorcy obowiązani są wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie zawarte w punkcie I.4 niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z 479(28) § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

W dniu 21 kwietnia 2007r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331), na podstawie której utraciła moc ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 ze zmian. Dz.U. z 2006r. Nr 157, poz. 1119, Dz.U. Nr 170, poz. 1217, Dz.U. Nr 249, poz. 1834). Jednakże zgodnie z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów do postępowań wszczętych przed dniem 21 kwietnia 2007r. stosuje się przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479(28) § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za

pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

DYREKTOR DELEGATURY
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach

ALICJA KRAL